- De "Erkende" Tussenpersonen -
De "AGENCE LEMAIRE" te FOLKESTONE

Vanaf begin 1915 werd de **"Agence Lemaire"** te **Folkestone** als officieel erkend tussenpersoon aangeduid. Het Agentschap centraliseerde post voor en uit Onbezet België, welke haar via diverse kanalen toekwam.

Onderstaande brief kwam per smokkelpost in Nederland aan, waar hij bij het "Bureau Belge de Correspondance" in Den Haag geraakte. Deze maakte hem over - per diplomatieke valies - aan het Belgisch kantoor van Baarle-Hertog (Belgische enclave in Nederland) op 12 februari 1916. Daar werd hij - onder een tweede omslag - naar het "Agence Lemaire" gestuurd, welke hem overmaakte aan de Militaire Censuur voor Controle.

Pas daarna werd de brief overgemaakt aan de Belgische Militaire Posterijen en, via de burgerpost in De Panne besteld op 18 februari.

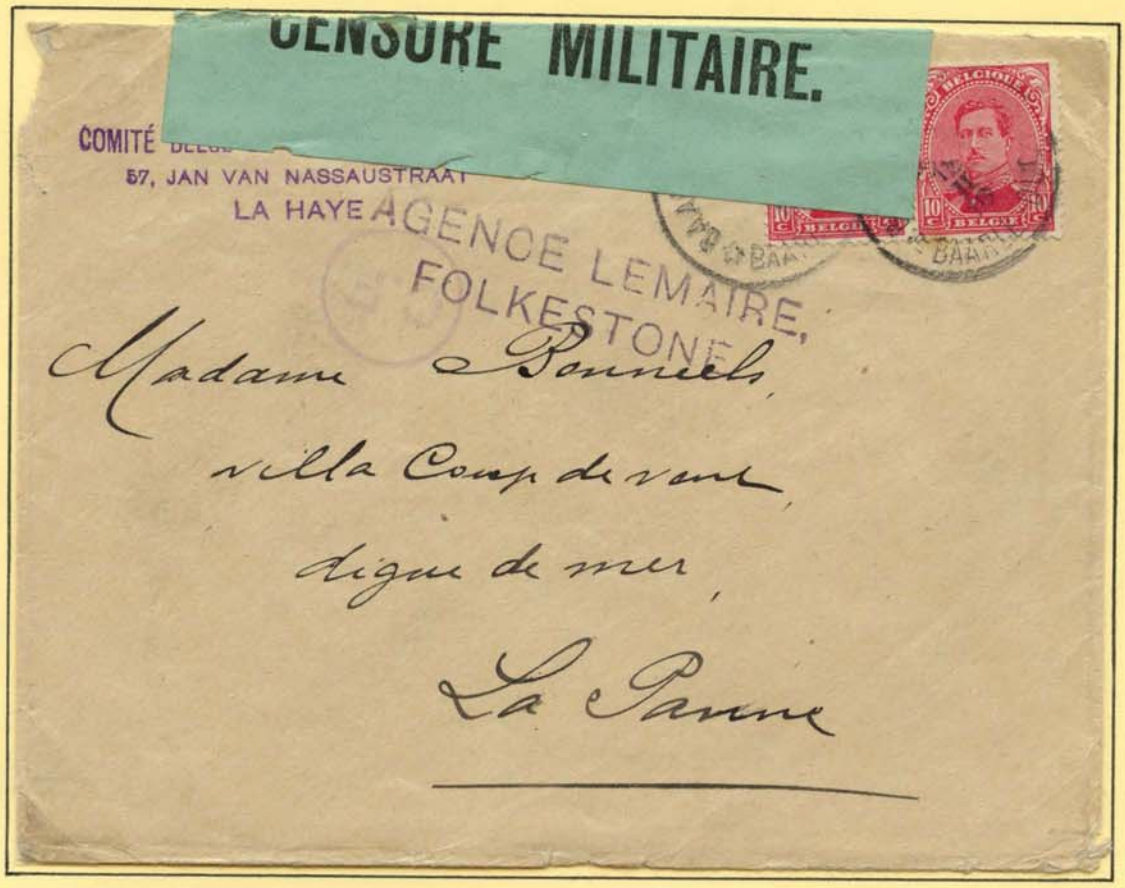

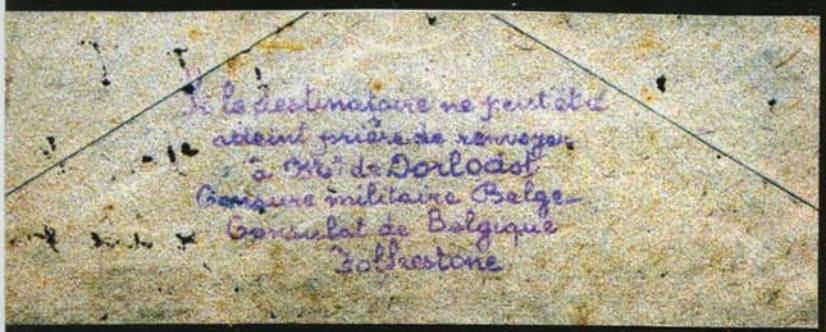

Briefje van "**de Dorlodot**" te Folkestone, via de B.L.P. per 28 IV 16 verzonden aan een Belgisch gendarm. Ingesloten instruktiepamflet voor het bekomen van inlichtingen en nieuws van gemeenten, alle in de Waalse provincies Namen, Luxemburg, Henegouwen (Etappengebied) en Luik gelegen.

Avis aux militaires et réfugiés

On peut se procurer des renseignements sur les communes énumérées ci-dessous en s'adressant à M. de Dorlodot, 4, Priory Gardens à Folkestone (Angleterre). Les personnes qui feront cette demande sont priées de donner l'adresse exacte de leur famille en Belgique :

PROVINCE DE NAMUR :

Ville de Namur, Achêne-Taviet, Aisemont, Andenne, Anhée-sur-Meuse, Annevoie, Anthée, Arbre, Arsimont, Auvelais, Belgrade, Biesmes, Bièvre, Bioul, Bois-de-Villers, Boninnes, Bonneville, Bossière-Saint-Gérard, Bourseigne-Neuve, Coutisse, Denée, Devant-les-Bois, Dinant, Dourbes, Ermeton-sur-Biert, Evelette, Falisolles, Faulx-les-Tombes, Flawinne, Floreffe, Florennes, Floriffoux, Franière, Fronville, Furnaux, Gesves, Gedinne, Gembloux, Gochenée, Graux, Haillot, Ham-sur-Sambre, Hastière-par-delà, Hautbois (Haltinnes), Hermeton-sur-Meuse, Jallet, Le Roux-lez-Fosses, Lesves, Louette Saint-Pierre, Maison-Saint-Gérard, Maizeret, Malonne, Maredret, Mauresne, Mettet, Moignelée, Morville, Mozet, Namèche, Nettinne, Nismes, Ohey, Omézée, Onhaye, Perwez (Andenne), Rhisnes, Romedenne, Romerée, Rosée, Saint-Gérard, Samson, Sart-Eustache, Sart-Saint-Laurent, Sclayn, Serinchamps, Sorée, Sorinne, Sosoye, Soulme, Spontin, Spy, Suarlée, Surice, Tamines (Alloux et Saint-Martin), Temploux, Vitrival, Vodelée, Warnant, Willerzie, Yves- Gomezée et Yvoir.

PROVINCE DE LUXEMBOURG

Ville d'Arlon, Auby-sur-Semois, Bagimont, Bertrix et environs, Bleid, Bouillon et les communes de Bouillon, Chassepierre, Chiny, Cugnon, Etalle, Ethe, Florenville, Fontenoille, Gomery-Bleid, Herbeumont, Houdemont, Izel, Laiche, Latour, Marche, Mortchan, Moyen (Izel), Musson, Mussy-la-Ville, Pussemange, Rossignol, Rulles, Sainte-Cécile, Signeulx, Sugny, Suxy, Tintigny, Toernich et Virton.

PROVINCE DE HAINAUT :

Acoz, Aiseau, Bouffioulx, Gougnies et Pont-à-Celles.

PROVINCE DE LIEGE

Ville de Huy.

Avis très important

M. de Dorlodot prie instamment les personnes qui connaîtraient les noms et adresses d'engagés volontaires ou de civils des provinces de Namur et de Luxembourg et de l'arrondissement de Charleroi, ayant passé les premiers mois de la guerre en Belgique, de bien vouloir les lui indiquer. Il pourra ainsi mettre en rapport avec ces personnes récemment arrivées du pays les militaires et réfugiés de leurs communes respectives qui seront si heureux d'avoir, par ce moyen, des nouvelles de chez eux.

CLANDESTIENE POST 1914 - 1918

Passeur **Alph. Fabrij POSTE RESTANT MAESTRICHT**

Deze passeur werkte blijkbaar samen met het Belgisch Consulaat te Maastricht (zie sluitstempel)

CLANDESTIENE POST 1914 - 1918

Het agentschap " **Mr BOL Villa Park MAASTRICHT**"

Brief verzonden via het Belgisch Consulaat te Maastricht naar het front. Lijnstempel met reklame voor de Rode Kruisuitgiften: "**Affranchissez réponse avec timbres Croix-rouge**"

CLANDESTIENE POST 1914 - 1918

Het agentschap " W. KUIJPERS te MAASTRICHT"

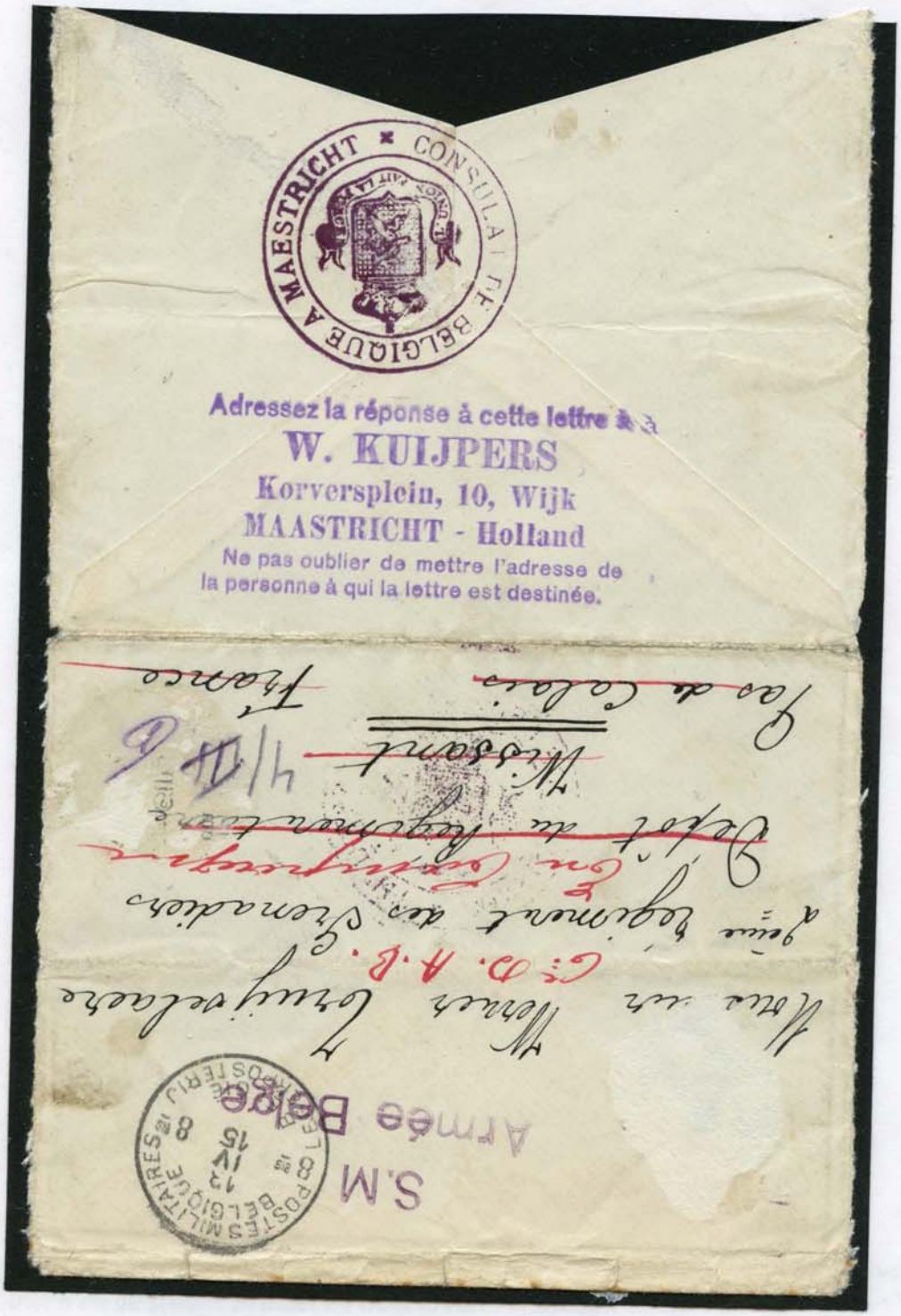

Brief verzonden naar het front via het Belgisch Consulaat te Maastricht. In de stempel de waarschuwing niet te vergeten het adres van de bestemmeling te vermelden in het antwoord! Blijkbaar vergaten de soldaten nogal eens dat de passeur niet over deze gegevens beschikte.

Poststuk met een uitzonderlijk lange tijd tussen verzending en aflevering.

De Duitse overheid in België stond aanvankelijk weigerachtig tegen het toelaten van briefwisseling voor de geinterneerde militairen in Nederland. Ze beschouwde deze militairen als deserteurs,niet als krijgsgevangenen, dit omdat ze zich door hun vlucht naar Nederland aan hun gevangenneming door de Duitsers ontrokken hadden. Uiteindelijk werd hun aanvang 1915 met de hervatting van het postverkeer tussen België en Nederland, toch toegestaan om met hun familie te corresponderen.
Wegens zgn. misbruiken werd hun postverkeer echter met tussenpozen onderbroken en bleef er die geinterneerden geen andere mogelijkheid dan zich tot briefbemiddelaars – smokkelaars – te wenden.
Eén dezer bemiddelaars was W. KUYPERS uit Maastricht, die aanvankelijk samenwerkte met het Belgisch Consulaat aldaar.
Briefwisseling via deze "passeur" is gekend van aanvang februari 1915 tot mei 1915.

Bij afbraak van een huis in Nederland werd onderstaand stuk, verzonden uit Harderwijk op 20.IV. 15, samen met enkele honderden andere in een postzak aangetroffen op de zolder. (Zie tevens René Silverberg " Le Courrier des Militaires Belges Internés aux Pays-Bas et en Suisse (1914-1919)" P.130/131)
De Nederlandse posterijen heeft deze postzak(ken) overgedragen aan hun Belgische collega's , die in de mate van het mogelijke getracht hebben deze brieven en kaarten te bezorgen aan de bestemmeling (of hun afstammelingen).

De dienst der Onbestelbare stukken te Hasselt heeft op 20.10. 53 , bijna 40 jaar later, onderstaande briefwisseling alsnog bezorgd in Hasselt.

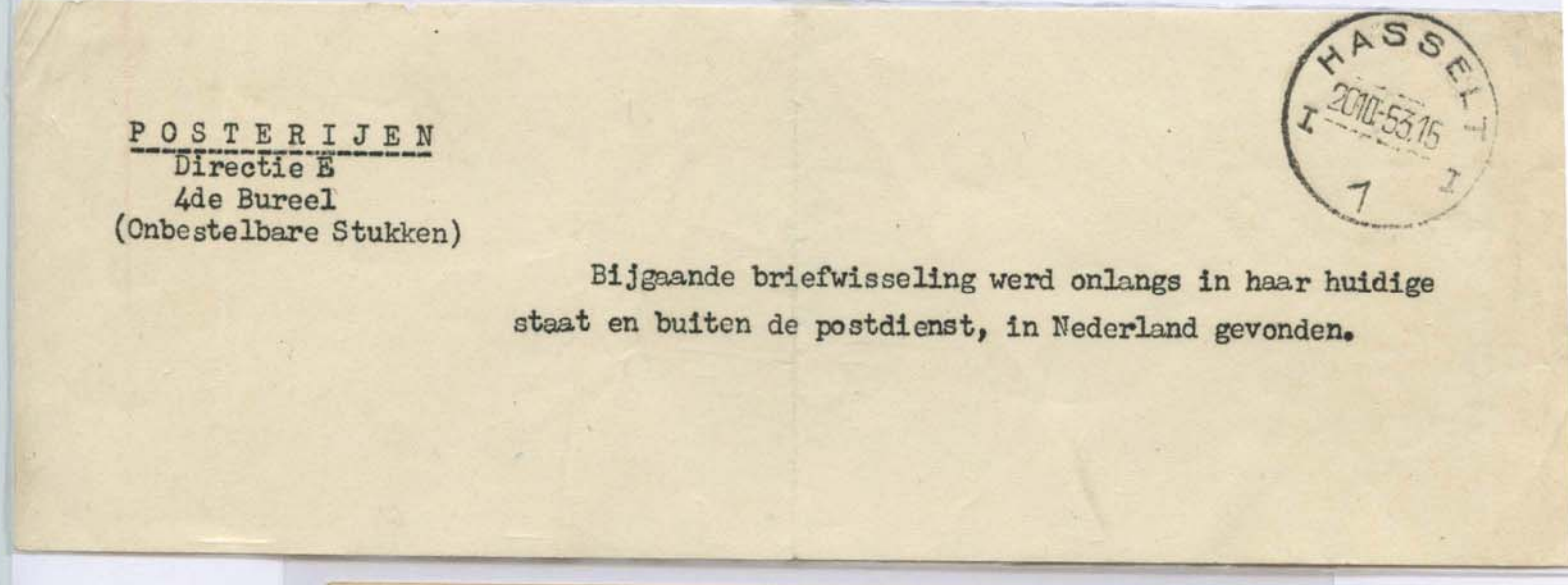
POSTERIJEN
Directie E
4de Bureel
(Onbestelbare Stukken)

HASSELT I 20-10-53.15 1 I

Bijgaande briefwisseling werd onlangs in haar huidige staat en buiten de postdienst, in Nederland gevonden.

BRIEFKAART
DRUKWERK

HASSELT I 20-10-53.15 1 I

20.IV.1.0. 5

Alexander Verlaak
Soldaat bij het
12 Linie Brak 31
kap. Hadenijk
Holland

(43)

Uitgave E. Schilder - Harderwijk.

S. Mo

Mr Wilhen Kuypers
Bordenplijn n 10
Wijk Maastricht
Holland
voor madam Verlaak
Hasselt

De Clandestiene Post 1914 - 1918

"Mot du Soldat - Soldatengroet"

Begin 1915 sprak Koning Albert de wens uit dat een geheim netwerk zou opgericht worden om de postverbinding tussen de Belgische soldaten en hun familieleden in bezet België te verzekeren.

Dit netwerk onder de benaming "MOT DU SOLDAT" of "SOLDATENGROET" werd één der meest verdienstelijke clandestiene postdiensten.

Wanneer in België een persoon wenstte te corresponderen met een Belgisch soldaat, liet hij zich via één der talrijke clandestiene bureaus een formulier, op licht papier gedrukt en met afscheurbare talon, bezorgen, formulier genaamd "Mot du Soldat" of "Familiegroet".

Eénmaal het woord geschreven werd dit terug aan de koerier bezorgd, die in de linkerbovenhoek zijn code en een volgnummer van de afzender vermelde. Op de recto zijde werd de naam en het adres van de bestemmeling vermeld.

LOV 555

BESTEMMELING:

Mr Henri Holemans

LOV 555

Regiment Volontaire Belge

3ème Division 7ème Cie Compagnie

11ème de ligne Caserne Belle Vue

St Lo (Manche) France

Belgisch leger ..... Div.

Dienst-aanduidingen

† Soldatenwerk "FAMILIEGROET"

Kosteloose dienst

Liever dood dan Duitsch!

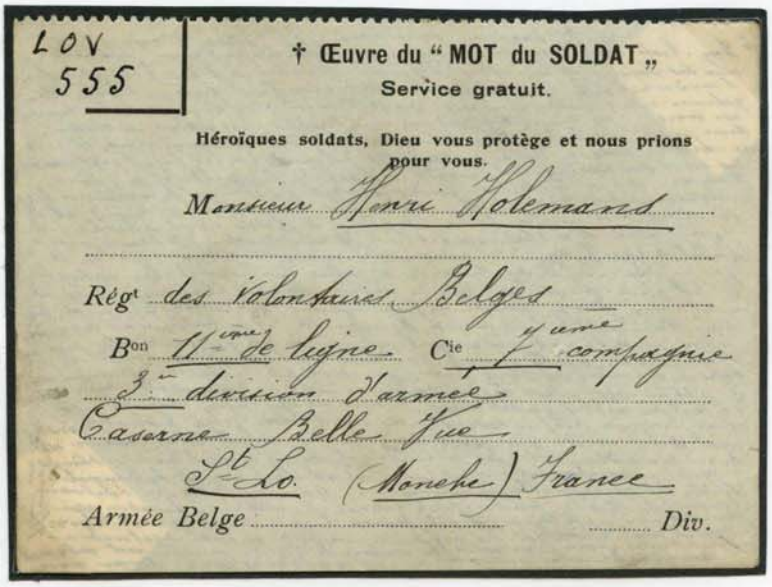
LOV 555

† Œuvre du "MOT du SOLDAT"

Service gratuit.

Héroïques soldats, Dieu vous protège et nous prions pour vous.

Monsieur Henri Holemans

Régt des Volontaires Belges

Bon 11ème de ligne Cie 7ème compagnie

3e division d'armée

Caserne Belle Vue

St Lo. (Manche) France

Armée Belge ..... Div.

Code: **LOV** (LEUVEN) Volgnummer: **555**

De Clandestiene Post 1914 - 1918

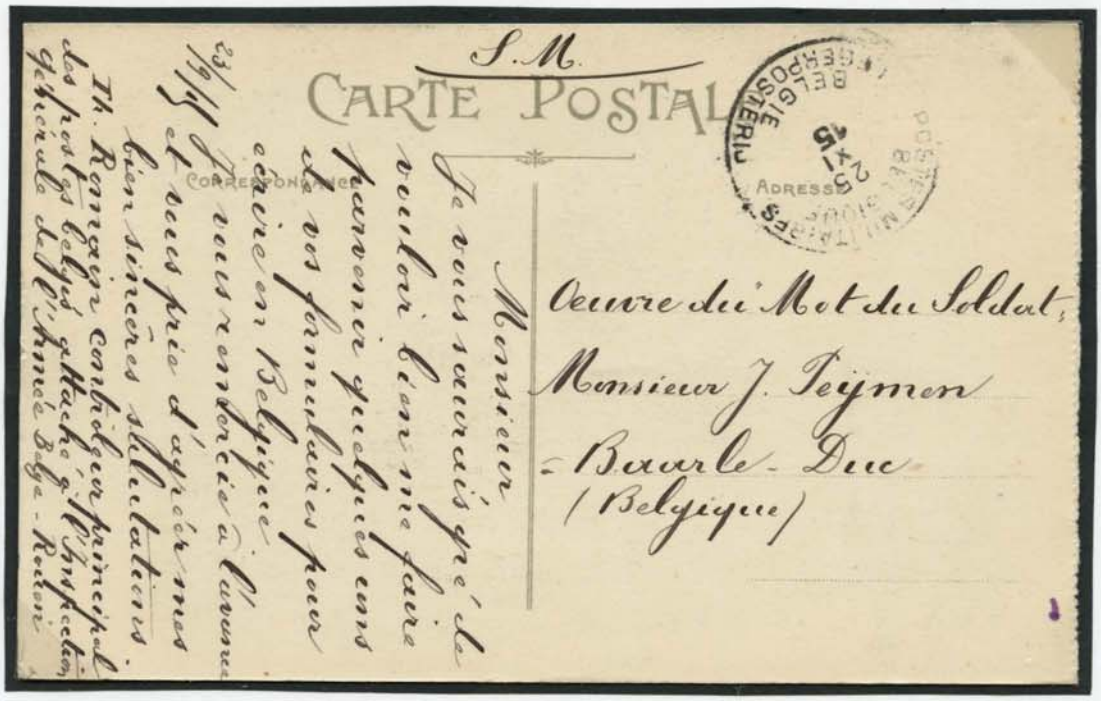
S.M.

CARTE POSTALE

CORRESPONDANCE

Monsieur

Je vous remercie pré de vouloir bien me faire parvenir quelques exemplaires de vos formulaires pour ceux en Belgique.

23/9/15 Je vous remercie à l'avance et vous prie d'agréer mes bien sincères félicitations.

Th. Romain contrôleur principal des postes belges attaché à l'Inspection générale de l'Armée Belge - Rouen

Oeuvre du Mot du Soldat,
Monsieur J. Teijmen
Bourle-Duc
(Belgique)

Aanvraag voor blanco formulieren van het Werk, verzonden door Dhr. Romain, hoofdcontroleur van de Belgische Posterijen, verbonden aan de Algemene Inspectie van het Belgisch Leger te Rouen.

Brieven die niet van portvrijdom konden genieten moesten gefrankeerd worden aan het geldende tarief, hier 25cts zijnde het Frans buitenland port.

De Clandestiene Post 1914 - 1918

1o. Gebruik uitsluitend het formaat van de biljetten no 2 en 3 om in België te correspondeeren.
Zendt ze altijd aan het werk „L'Oeuvre du mot du soldat", België.
2o. Schrijf uwe correspondentie aan de achterzijde en beneden de perforatielijn.

Hierlangs afscheuren.

No 3 † Oeuvre du „MOT du SOLDAT"
Soldats la Patrie est fière de vous

KOSTELOOZE VERSPREIDING

Alles zal weer oprijzen, want de eer is niet verloren.

Adres van den bestemmeling.

M .....

.....

Belgie

Verzender naar de militaire voorschriften.

M .....

.....

1o. Employez STRICTEMENT le format des billets N. 2 et 3 pour correspondre en Belgique.
Renvoyez les toujours à „L'Oeuvre du Mot du Soldat" Belgique.
2o. Ecrivez votre correspondance au dos en dessous du pointille.

Languette à détacher.

No 3 † Oeuvre du „MOT du SOLDAT"
Soldats la Patrie est fière de vous

DISTRIBUTION GRATUITE.

Bientôt fusils et canons se tairont et nous vous reviendrons pour refaire la Belgique plus grande et plus forte.

ADRESSE DU DESTINATAIRE.

M .....

.....

Belgique

Expéditeur d'après les ordres militaires.

M .....

.....

Wat talon N°3 betreft, deze werd nadat de soldaat er naam en adres van de bestemmeling op vermeld had, via de reeds vermelde kanalen aan het werk te Baarle-Hertog bezorgd. Deze zorgden ervoor dat het bericht via de koerierdienst de bestemmeling bereikte.

Brief van een te Granville gehospitaliseerde Belgisch soldaat. Censuur Folkestone.

De Clandestiene Post 1914 -1918

Elke verantwoordelijke van een clandestien bureau in bezet België ontving dan de voor hem bestemde berichten met zijn codenummer en bezorgde deze aan de bestemmeling via het erop vermelde volgnummer.

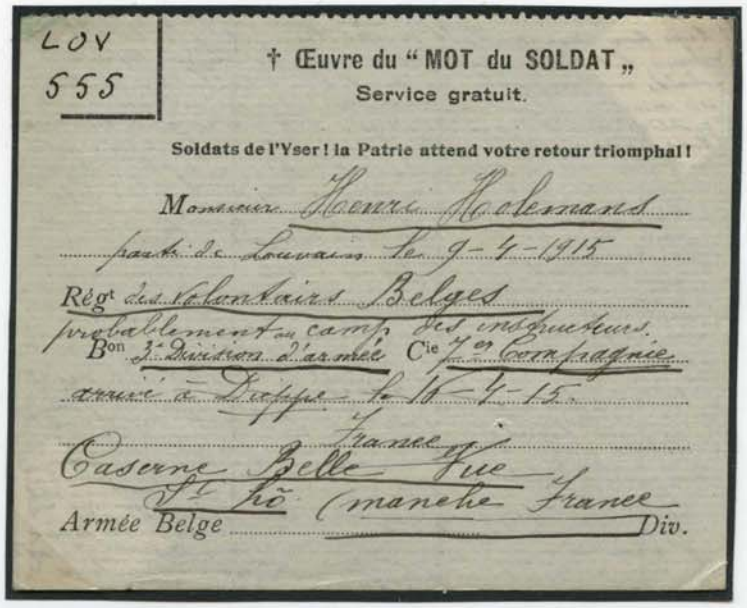
LOV
555

† Œuvre du "MOT du SOLDAT"
Service gratuit.

Soldats de l'Yser ! la Patrie attend votre retour triomphal !

Monsieur Henri Hoebermans
parti de Louvain le 9-4-1915
Régt des Volontaires Belges
probablement au camp des indigènes.
Bon 3e Division d'armée Cie 7e Compagnie
arrivé à Dieppe le 14-4-15
France
Caserne Belle Vue
Armée Belge Div.

Brief van een Frans militair, geaddresseerd aan Dhr. PEYMEN, verantwoordelijke van de organisatie te Baarle-Hertog.

De Clandestiene Post 1914 - 1918

Brief van de divisie "Auto-Canons Mitrailleurs Belges (A.C.M.)" in Rusland onder portvrijdom verzonden naar "Oeuvre du Mot du Soldat" te Baarle-Hertog.

Recto:-datumstempel (Div.Post.Telegr.d'Etappe N°213 * diam. 25mm, 14.5.16

-rechthoekige censuurstempel in violet cijfer 39 van Petrograd .

-rechthoekige censuurstempel (Ouvert par la censure militaire/Petrograd) over het witte sluitetiket met dezelfde tekst.

-censuurmerk Folkestone (C.F. in cirkel)

-ovale stempel van "Oeuvre du Mot du Soldat" en S.M. in violet.

Verso:-Russisch administratief merk (Division Belge d'Automobiles Blindées), in centrum (Commandant de la Division)

-datumstempel Petrograd, 1e Eksp. van 19.5.16

-rechthoekige violette censuurstempel van Petrograd (Ouvert par la censure militaire/ Petrograd/ Censeur militaire N°552)

-sluitetiket (zie recto)

-datumstempel Petrograd, 1e Eksp. van 31.5.16, hetzij 12 dagen om door de censuur te komen.

CLANDESTIENE POST 1914 - 1918

Post der Geallieerden Poste des Alliés

Op initiatief van enkele Belgische notabelen, zelf vluchtelingen in Nederland, werd het werk "Post der Geallieerden Poste des Alliés" gesticht.

Evenals het vorige organisme, "Mot du Soldat Soldatengroet", was het hoofddoel van dit werk het vergemakkelijken of mogelijk maken van het uitwisselen van briefwisseling tussen de soldaten aan het front en de in het bezette België en Noord-Frankrijk achtergebleven familie.

Dit werk beschikte over veilige en zekere verbindingen, relatief vlug en in t'algemeen gratis. Er werd geen enkele bijdrage gevraagd, maar elke gift of zending (o.a. postzegels) was welkom.

Het was verboden geheimtaal of overeengekomen tekens te gebruiken, inlichtingen of verwijzingen naar frontsituatie's te vermelden, kortom alles wat de vijand nutig kon zijn te geven in het bijzonder in verband met de gevolgde passage routes en de hierin betrokken personen, rechtstreeks of onrechtstreeks.

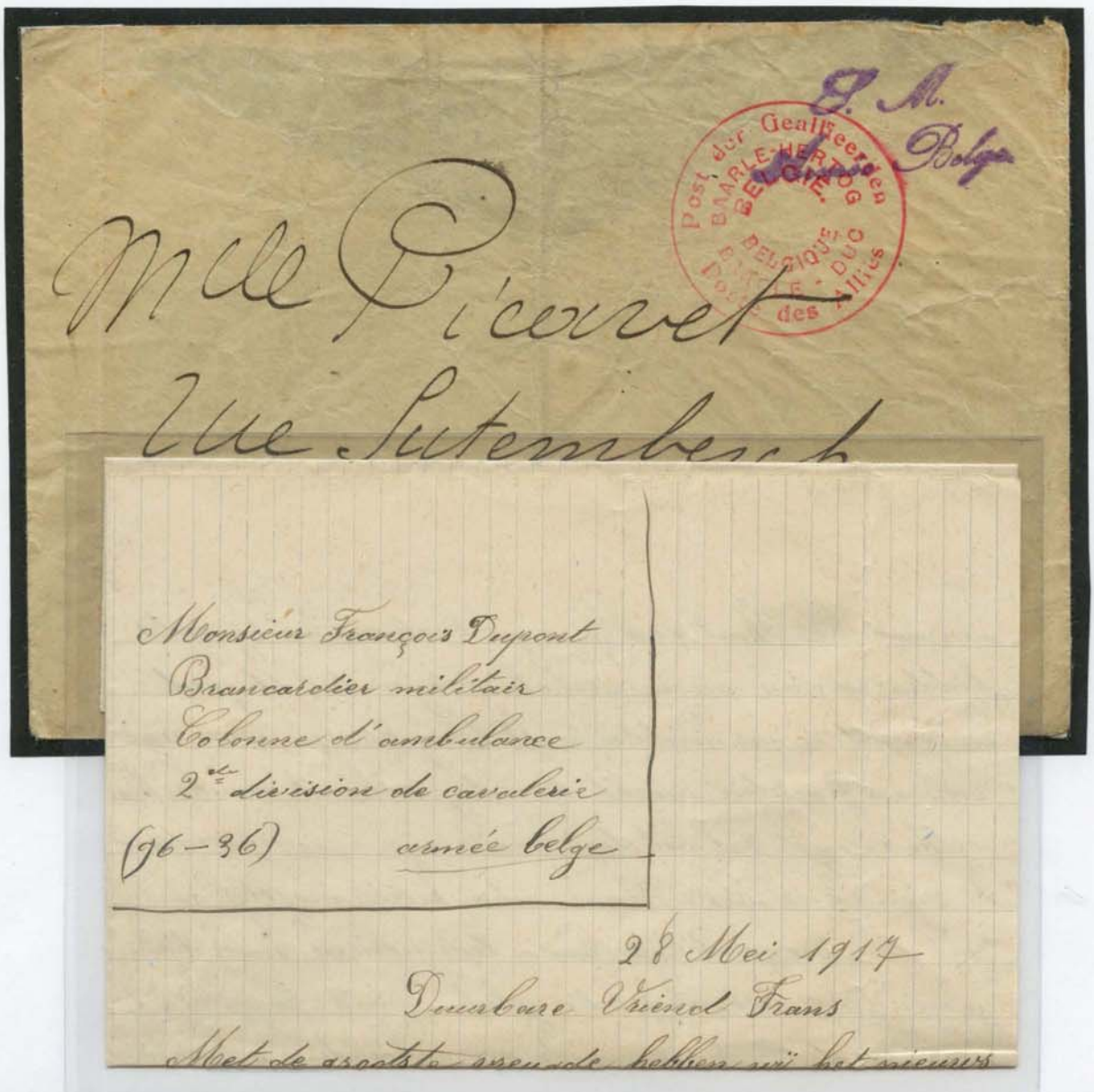

VERSO : Fransc Tekst

Poste des Alliés - Bureau restant - Baarle-Duc (Belgique.)

MONSIEUR,

Quelques notabilités Belges, réfugiés en Hollande, se sont émues des difficultés qu'éprouvent nos soldats au front, dans l'échange des correspondances avec leur famille, restée en Belgique.

Post der Geallieerden - Postliggend - Baarle-Hertog (België.)

MIJNHEER,

Eenige voorname, naar Holland uitgeweken Belgen hebben zich getroffen gevoeld door de moeielijkheden, die onze soldaten aan het front ondervinden, voor de briefwisseling met hunne in België gebleven betrekkingen.

Om dien toestand te verhelpen, hebben die heeren een werk opgericht, genoemd

POST DER GEALLIEERDEN

Alle winstbejag is uitgesloten. De middelen waarover het werk beschikt, laten toe de gemeenschap tusschen het front en het bezette België te verzekeren, in uitzonderlijke voorwaarden van zekerheid en spoed, en zonder kosten. De bezette Fransche departementen worden insgelijks bediend.

Gelief uwe brieven bij voorkeur op bijgevoegd blad te schrijven en ze in bijgaanden omslag te steken, die **zonder frankeering** aan de militaire post mag gegeven worden.

Wij vragen volstrekt geene bijdragen, doch daar het een vaderlandsch liefdewerk geldt, aanvaarden wij in dank elke gift in postzegels, hoe gering ook, die gij bij uwe zending zoudt willen voegen, om de verspreiding van ons werk te bevorderen. Wij houden er aan, te verklaren, dat geen het minste verschil zal gemaakt worden en dat de brieven, waarin geen postzegels steken, zoo goed zullen bezorgd worden als de andere.

Voor uwe briefwisseling, wendt U uitsluitend tot de

POST DER GEALLIEERDEN

Zet al uwe gezellen aan om hetzelfde te doen. HET BESTUUR.

N.B. — Vergeet niet het vak in te vullen aan de bovenzijde van het blad, voor het adres in België.

Onnoodig te frankeeren
Affranchissement inutile

Vrachtvrij
Franc de port

S. M.

ALPHONS-HENDRICKX

Post der Geallieerden	Poste des Alliés
Postliggend	Bureau restant
Baarle-Hertog	Baarle-Duc
(België)	(Belgique)

Afzender — Expéditeur

Niet gebruikte enveloppe met instructies voor het verzenden van berichten naar België

- De "Erkende" Tussenpersonen -
Het "INLICHTINGSBUREEL" te BAARLE-HERTOG

Het "**Inlichtingsbureel**" te **Baarle-Hertog**, Belgische enclave in Nederland, zou pas volop beginnen werken op het ogenblik dat de Nederlands-Belgische grens door de Duitsers bijna hermetisch werd afgesloten (in 1916).

Het Inlichtingsbureel **stond onder leiding van Henri Hoste**, welke zijn uiterste best zou doen om toch nog briefwisseling naar bezet België te krijgen.

Hieronder twee omslagen naar Dhr. Hoste, beiden daterend van begin 1917 (januari/februari). Gecensureerd te Folkestone, na behandeling door de Belgische Militaire Posterijen.

Blijkbaar was het volume aan correspondentie zo belangrijk, dat er voorgedrukte omslagen ter beschikking werden gesteld ...

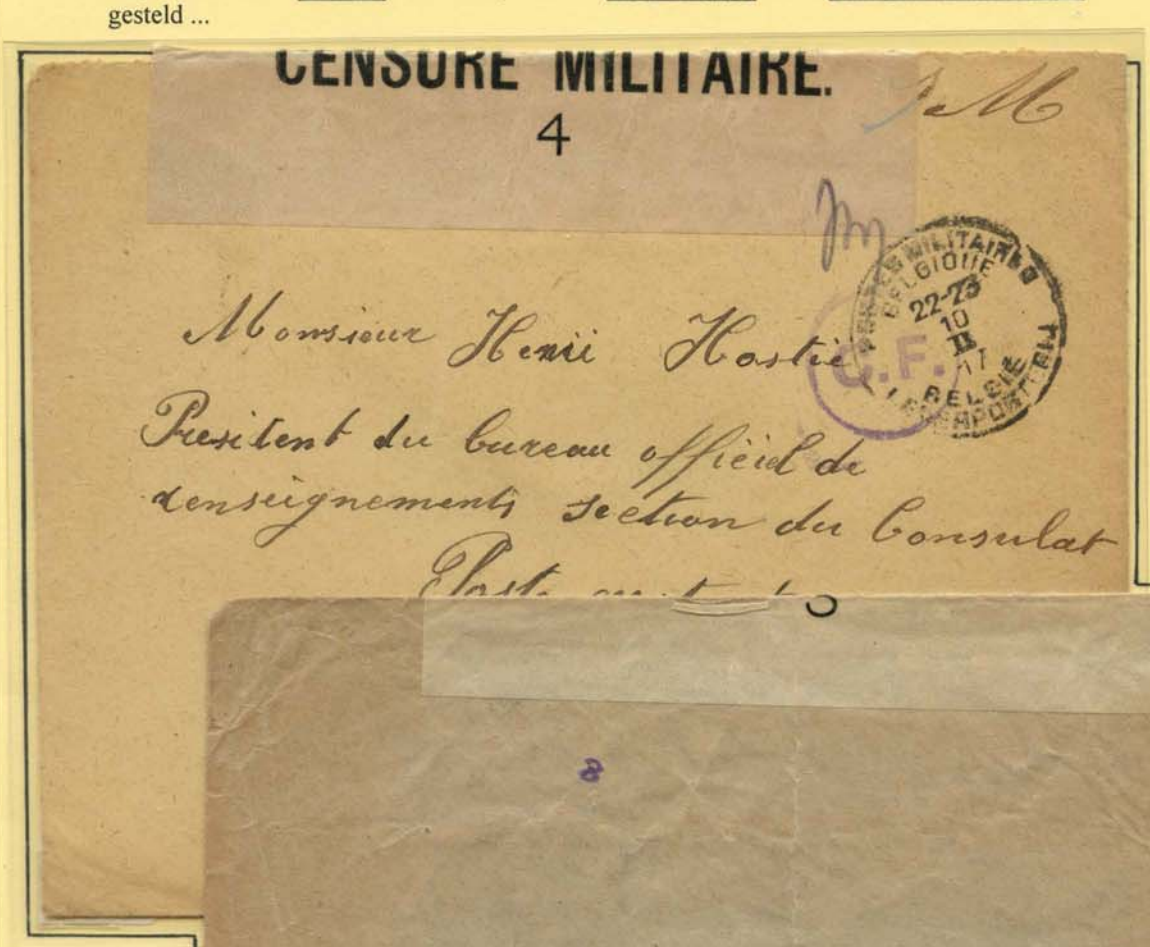

AVIS.

Pour correspondre avec la BELGIQUE envahie adresser vos lettres à

Monsieur CONSTANT
Boîte Postale 269
ROTTERDAM.

Ou déposer les à la poste Militaire sans être affranchies ; la mention *(C O)* en grands caractères sur le coin gauche de l' enveloppe.

Exemple

La poste étant retablie par cartes postales entre la Belgique et la Hollande je me charge de la transmission de celle-ci.

Envoyex moi vos cartes timbrées, l' adresse du destinataire lisiblement ecrite laisser libre la case reservée à l' adresse de l' expéditeur.

M' indiquer vos noms, adresse, et joindre un coupon reponse international de 0.25 par carte à transmettre.

Ce service est gratuit pour les militaires.

Prière aux personnes écrivant par mon intermédiaire d' inscrire l' adresse complète du destinataire, en tête de leurs lettres, afin de pouvoir enlever les enveloppes.

N' employer qu' une seule et simple feuille de papier.

J. CONSTANT.

N. B. Dans le cours de vos lettres n' indiquer pas le nom de votre intermediaire.

Un service spécial et rapide est établi vers Bruxelles.

Je garantis la remise certaine et rapide en Belgique des fouds qui me sont adressés à cet effet.

ROTTERDAM.

Niet gebruikte enveloppe met instructies voor het verzenden van berichten naar België